

FİZİK KONULARININ ÖĞRETİMİNDE BİR YÖNTEM OLARAK YARATICI DRAMANIN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ

Tuğba TAŞKIN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Fizik Eğitimi ABD,
tugbataskin2@gmail.com

Selma MOĞOL

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Fizik Eğitimi ABD,
smogol@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Fizik öğretmen adaylarının Fizik dersinde yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak planlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Gazi Eğitim Fakültesi Fizik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 21 öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmış ve içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, çalışmadan sonra öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik bakış açılarının olumlu yönde değişiklik gösterdiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun fizik derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılabilirliğini düşündükleri ve kendi meslek hayatlarında kullanmak istedikleri görülmüştür. Yaratıcı drama yönteminin en önemli faydasının, fizik konuları ile günlük yaşam arasında bağlantı kurmayı kolaylaştırması olduğunu belirtmişlerdir. Yaratıcı drama yöntemini kullanırken en fazla dersi planlama ve sınıf hâkimiyeti konularında zorlanacaklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Drama, Öğretmen adayları, Fizik eğitimi

TEACHER CANDIDATES' OPINIONS RELATED TO USING CREATIVE DRAMA AS A TEACHING METHOD IN TEACHING OF PHYSICS

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the opinions of physics teacher candidates about using of creative drama in physics courses as a teaching method. The research was planned as a qualitative study. Participants of the study were teacher candidates who are attending at Gazi Education Faculty enrolled in Physics Education Department. Data for this study was collected through semi-structured interviews and analyzed through the content analysis technique. In the light of the information obtained, the perspective of teacher candidates has developed in a positive way after the study. Besides this, it was concluded that the majority of the teacher candidates think that drama is available in physics courses and the teacher candidates wanted to use creative drama in their career. The teacher candidates stated that the most important benefits of creative drama was to facilitate of connection to physical issues and daily life. They have also stated that they think they will be forced to plan the lesson and class domination most when using the method of creative drama.

Keywords: *Drama, Teacher candidate, Physics education*

1. GİRİŞ

Üniversite giriş sınavlarında düşük puan alan ya da barajı geçemeyen öğrenci sayısının artması etkin öğrenme ortamı ve nitelikli öğretmen kavramlarının yeniden tartışılmasına neden olmuştur. Öğrenme ortamında, öğrencinin derse ilgi duyması ve derste başarılı olması üzerinde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre öğrenme ortamını yapılandıran öğretmen önemli bir rol oynamaktadır.

Fizik eğitiminde yaşanan sorunların araştırıldığı çalışmalarda, fizik öğretmenleri öğrencilerin, konuları anlamlandıramadan, günlük hayatlarıyla bağlantı kurmadan, sadece matematiksel formüller üzerinden öğrenmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir (Bayrak ve Bezen, 2013; Karakuyu, 2008). Bunun sebebi olarak, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun günlük hayattan örnekler bulmakta zorlandıkları, öğrencileri derste aktif hale getirecek farklı yöntem ve teknikler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, fizik öğretim programında öğrenciyi aktif kılacak etkinlik olduğu halde, uygulama konusunda gelenekçi bir anlayışa sahip olduklarını, öğretim programını sadece konu başlıklarını takip etmek için kullandıklarını belirtmişlerdir (Karakuyu, 2008; Kapucu, 2010).

Öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalarda ise, öğretmen adaylarının öğretmenin rehber, öğrencilerin aktif konumlarda olduğu öğrenme ortamlarını savundukları halde; geleneksel, öğretmenin aktif olduğu öğretim modellerine yatkın oldukları belirlenmiştir (De Guerrero ve Yillarnil, 2000; Koca, Yaman ve Şen, 2005). Etkili bir fizik öğretimi için, öğrencilerin fizik kavramlarını günlük yaşantılarıyla birleştirmelerine, gözlemledikleri olayları fizik bilgileri ile bağdaştırmalarına, kendi yaratıcılıklarını ortaya koymalarına, soyut kavramları somutlaştırmalarına olanak sağlayan yaratıcı drama gibi yöntemlere yer verilmesi de gerektirmektedir.

Yaratıcı drama; bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama vb. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanarak, deneyimli bir eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe, "şimdi ve burada ilkesi"ne, "mış gibi yapma"ya dayalıdır" (Adıgüzel, 2010).

Yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı bir fizik dersinde öğrenci şu davranışları sergiler:

- Öğrendiği kavrama ya da karşılaştığı probleme yönelik kendi yaşantısındaki gözlemlerini gözden geçirir.
- Karşılaştığı fizik problemini/kavramını sorgular, eleştirel düşünme becerilerini kullanır.
- Karşılaştığı fizik problemine/kavramına yönelik arkadaşlarıyla iletişim kurar, görüş alış-verişinde bulunur, tartışmalar yapar.
- Karşılaştığı fizik problemine/kavramına yönelik farklı bakış açılarını görür, arkadaşlarının bakış açılarını değerlendirir.
- Öğrendiği kavram ve kanunları karşılaştığı problemleri çözmek için kullanır.
- Günlük yaşamı ile derste öğrendikleri arasında ilişki kurar. Kendi yaşantısında derste öğrendiği bilgilerin yer aldığı olayları düşünür, bu bilgilere örnekler bulur.
- Kendisine verilen problemi çözmeye yönelik kurgular oluşturur.
- Oluşturduğu kurgu içerisinde yeni öğrendiği kavram ve kanunların yer aldığı yeni yaşantılar geliştirir.
- Grup arkadaşlarıyla uyum içerisinde çalışır.

Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı bir öğretim sürecinde, öğrencilerin karşılaştıkları bir sorun karşısında çözüm önerileri getirecekleri, derslerde öğrendikleri kavramları bu çözüm önerilerini üretmek amacıyla kullanmak durumunda kalacakları ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecekleri söylenebilir. Bütün bu açılardan değerlendirildiğinde, yaratıcı drama yöntemi, öğrenciyi, etkin olarak öğrenme sürecine katan, yaşantılara dayalı zengin bir öğrenme ortamı yaratarak öğrenmeyi yalnızca kitaptaki bilgilerle sınırlamayan; öğrenme ürünlerini bilgi ve kavrama basamağından analiz, sentez, değerlendirme basamaklarına çıkarmak için etkili olabilecek bir yöntem özelliği taşımaktadır.

Yaratıcı dramayı bir öğretim yöntemi olarak kullanacak olan bir fizik öğretmenin, yaratıcı dramayı tanıması; fizik konularıyla birleştirerek,

kazanımlara uygun, etkili bir öğrenme sürecini yapılandırabilmesi beklenmektedir. Öğretmen adaylarının bu beceriyi kazanabilmeleri, onların gözünden yaratıcı drama merkezli bir fizik dersinin olumlu ve olumsuz yanlarını görmek, bu süreçte karşılaştıkları zorluklara çözüm önerileri getirmekle mümkün olacaktır.

Bu araştırmanın amacı fizik dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin fizik öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Öğretmen adayları, fizik dersinde bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama kullanmaya ilişkin olarak, yaratıcı dramayı tanımadan önce ve tanıdıktan sonra neler düşünmektedirler?
- 2) Öğretmen adaylarının, uygulama sonrasında, bir öğretim yöntemi olarak fizik öğretiminde yaratıcı dramanın kullanılabilirliği konusunda görüşleri nelerdir?
- 3) Öğretmen adaylarının, uygulama sonrasında, yaratıcı drama yönteminin fizik derslerinde kullanılmasıyla öğrencilere hangi becerilerin kazandırılabilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4) Öğretmen adaylarının fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanırken karşılaştıklarını düşündükleri zorluklar nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma, fizik dersinde yaratıcı drama kullanılmasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen nitel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984).

Çalışma Grubu: Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeğe göre seçilmiştir. Çalışma grubunu Fizik Eğitimi Anabilim Dalında 4. sınıf ve üstünde öğrenim gören, 4'ü erkek, 17'si kadın, toplam 21 fizik öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu öğretmen adaylarının seçiminde Mekanik dersini görmüş olmak, alan eğitimine yönelik

dersler almaya ve öğretmenlik uygulamalarına gitmeye başlamış olmak şartı aranmıştır. Fizik dersinde kullanılacak farklı öğretim yöntemleri ile tanışmaları, öğretme sürecine yönelik bakış açısı geliştirmeye başlamaları nedeniyle bu kriterler oluşturulmuştur. Uygulama öncesinde araştırmacı, öğretmen adaylarına yaratıcı dramayı kısaca tanıtmış, uygulamanın içeriği ve uygulamada yer verilecek etkinlikler hakkında bilgi vermiştir. Bu bilgileri göz önünde bulundurarak, yaratıcı drama etkinliklerine katılmaya gönüllü olanlar arasından belirlenen kriterleri sağlayan öğretmen adayları seçilmiştir.

Yapılan ön mülakattan elde edilen bilgilere göre; 1 öğretmen adayı ilkökulda yaratıcı drama dersi almış, 1 öğretmen adayı da lisede yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı İngilizce derslerine katılmıştır. Diğer öğretmen adaylarının yaratıcı drama deneyimi bulunmadığı belirlenmiştir.

İşlem Basamakları: Çalışmanın yapıldığı seçmeli ders, haftada iki saat olmak üzere 11 hafta süresince, toplam 22 saatte yürütülmüştür. Dersler, yerlerin halıfleksle kaplı olduğu ve yer minderlerinin bulunduğu drama dersliğinde yapılmıştır. Çalışmanın ilk 4 haftası, Fizik öğretmen adaylarının daha önce yaratıcı drama deneyimleri olmaması nedeniyle yaratıcı dramanın tanıtılmasına, grup dinamiğinin oluşturulmasına ayrılmıştır. Sonraki 7 hafta, yaratıcı drama yöntemine göre araştırmacı tarafından Mekanik konularına yönelik olarak düzenlenmiştir. Mekanik kavramlarını içeren yaratıcı drama oturumları, yaratıcı dramanın aşamalarına uygun olarak hazırlanmıştır. Hazırlık aşamasında, öğretmen adaylarının bedensel ve zihinsel olarak ısınmalarını sağlayacak oyunlar kullanılmıştır. Canlandırma aşamasında, günlük hayatta mekanik kavramlarının kullanıldığı canlandırmalara yer verilmiştir. Her oturumun sonunda bulunan değerlendirme aşamasında ise oturumun değerlendirilmesi farklı etkinlikler kullanılarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanması: Araştırma verilerinin toplanmasında, araştırmacının önceden hazırladığı sorulara sadık kalarak, sorularda sıra gözetmeden, ihtiyaç duyduğu takdirde ek sorularla derinlemesine bilgi alma esnekliği sağlayan, sohbet tarzı veri toplama yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi (görüşme formu yaklaşımı) kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:122). Önceden belirlenmiş olan başlıca sorular öğretmen adaylarına açık uçlu olarak yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde süre kısıtlaması yapılmamış, görüşmelerin süreleri 15 ile 25 dakika arasında değişmiştir.

Görüşmeler, araştırmacı tarafından yapılmıştır. Görüşmenin yapıldığı yer olarak sessiz bir ortam olan fizik laboratuvarı tercih edilmiş ve öğretmen adaylarından izin alınarak, görüşmeler başından sonuna kadar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin gerçekleştirilmesi sırasında önceden belirlenmiş olan sorular sorulurken, öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar doğrultusunda yeni sorular da sorulmuştur. Araştırmada yaratıcı dramının tanıtıldığı ilk 4 haftanın ardından, fizik konularına geçilmeden önce ön görüşmeler, 11. haftanın bitiminde son görüşmeler yapılmıştır

Verilerin Analizi: Öğretmen adayları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmacı tarafından, öğretmen adaylarının izinleri alındıktan sonra ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Ses kayıtları araştırmacı tarafından çözümlenmiştir. Her bir öğretmen adayı için ayrı bir elektronik dosya açılmıştır. Bu dosyalarda her bir satıra numara verilerek görüşme dökümü formu oluşturulmuş, görüşme kayıtları yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Ses kayıtları ve görüşme dökümleri ikinci bir dinleyiciye verilerek, eksiklik olup olmadığını kontrol etmesi istenmiştir. Bu işlemin ardından öğretmen adaylarına kendi cümleleri okunmuş ve onayları alınmıştır.

Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımı, verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak sunulmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bunun için öğretmen adaylarının cümlelerinde benzerlik gösteren ifadeler numaralandırılmıştır. Aynı ifadeye başka bir öğretmen adayında rastlandığında yine aynı rakamla numaralandırılmıştır. Numaralandırma yapılırken anlam ön planda tutulmuş, farklı kişilerin aynı bilgiyi ifade ederken farklı kelimeler kullanabileceği dikkate alınmıştır. Böylelikle her bir rakamın farklı kodu temsil ettiği kodların yazılı olduğu "Görüşme Kodlama Anahtarı" hazırlanmıştır. Elde edilen görüşlerden bazıları örnek olarak sunulmuştur.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları: Nitel araştırmalarda geçerlik, verilerin doğruluğu ve yansız bir şekilde gerçeği yansıtabilmesi ile ilgilidir. Nitel araştırmalarda güvenilirlik ise, araştırma bulgularının benzer ortamlarda tekrar edilebilirliğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın iç geçerliğinin artırılması için, araştırmada elde edilen sonuçlara nasıl varıldığı detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Elde edilen veriler,

üzerine yorum yapılmadan, olduğu gibi verilmiş, ulaşılan sonuçlarla birlikte sistematik olarak sunulmuştur. Araştırmanın dış geçerliğini arttırmak amacıyla araştırmanın adımları, veri toplama yöntemi ve süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına yönelik açıklamalara detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğinin artırılması amacıyla, araştırmacıya ait hata ve yanlılık payını azaltmak için, öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar, nitel araştırma konusunda deneyimli bir başka araştırmacı tarafından da kodlanarak, kodlayıcılar arası uyum yüzdesi hesaplanmıştır. İki araştırmacının görüşlerinin karşılaştırılması sonucu elde edilen kodlayıcılar arası güvenilirlik (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Görüş ayrılıklarının olduğu kodlar tekrar tartışılarak, uygun kategoriler altına yerleştirilmiştir. Buna göre kodlayıcılar arasında başlangıçta %89 uzlaşma varken, son durumda %94'lük bir uzlaşma sağlanmıştır. Elde edilen her kodun frekans ve yüzdesi tablolar halinde sunularak, bulgular yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Öğretmen adaylarının, fizik derslerinde yaratıcı drama kullanılmasına ilişkin görüşleri; "yaratıcı drama yönteminin fizik eğitiminde kullanılabilirliği", "fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın sağladığı faydalar" ve "öğretmen adaylarının fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemi kullanırken karşılaşacaklarını düşündükleri zorluklar" olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır.

Yaratıcı Drama Yönteminin Fizik Eğitiminde Kullanılabilirliğine Yönelik Bulgular

Ön görüşmelerden elde edilen bulgular

Uygulamanın ilk 4 haftasında fizik konularına girilmeksizin, yaratıcı drama yönteminin tanıtılmasına yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Bu dört hafta içerisinde doğaçlama, rol oynama teknikleri ile iletişim, grup dinamiği oluşturma çalışmaları yapılmıştır. Bu 4 haftanın ardından öğretmen adayları ön görüşmeye alınmıştır. Yapılan görüşmelerde öğretmen adaylarına, yaratıcı drama yönteminin fizik eğitiminde kullanılabilirliğine yönelik görüşleri

sorulmuştur. Ön görüşme kayıtlarına göre öğretmen adaylarının bu soruya verdiği cevaplar Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Fizik Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılabilirliğine Yönelik Ön Görüşmelerde Elde Edilen Görüşleri

Görüşler	f	%	Örnek alıntı
Fizik dersinde yaratıcı drama kullanılamaz.	16	76	"Fizikle yaratıcı drama çok başka alanlar. Kafamda canlanmıyor." "Fizikle ne alakası var ki yaratıcı dramanın?"
Kararsızım	3	14	"Hiç bir fikrim yok." "Bilemiyorum."
Fizik dersinde yaratıcı drama kullanılabilir	2	10	"Neden olmasın, yapılabilir" "Uğraşılırsa olabilir belki."

Tablo 1'e bakıldığında, ön görüşmelerde öğretmen adaylarından 16'sı (%76) fizik eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılamayacağını söylemişlerdir. Gerekçe olarak, fizik ile yaratıcı dramanın birbirinden oldukça farklı disiplinler olduğunu öne sürmüşlerdir. Öğretmen adaylarından 3'ü (%14) bu konuda bir fikri olmadığını söyleyerek kararsız kalmıştır. 2 öğretmen adayı ise (%10) fizik eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılabileceğini söylemiştir. Ancak bu öğretmen adaylarının da "belki" gibi ifadeler kullanarak, kararsız cevaplar verdikleri görülmüştür.

Son görüşmelerden elde edilen bulgular

Ön görüşmelerin tamamlanmasının ardından gelen 7 haftalık süreçte, yaratıcı drama yöntemi ile fiziğin birlikte yer aldığı etkinliklere geçilmiştir. Bu 7 hafta içerisinde yaratıcı drama yöntemi ile mekanik konularını işlenmiştir. Araştırma sürecinin sonunda, öğretmen adaylarıyla son görüşmeler yapılmıştır. Yapılan son görüşmelerde öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğine başladıklarında, fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Öğretmen adaylarının fizik eğitiminde yaratıcı

drama yönteminin kullanılmasına yönelik son görüşmelerden elde edilen görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Fizik Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasına Yönelik Son Görüşmelerde Elde Edilen Görüşleri

Görüşler	f	%	Örnek alıntı
Fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmak istiyorum	20	95	"Kesinlikle kullanacağım" "Ben de öğrencilerime fiziği böyle anlatacağım."
Fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmak istemiyorum	1	5	"Biraz acayip olur, entel dantel işi."

Tablo 2'den görüldüğü gibi öğretmen adaylarının 20'si kendi meslek hayatlarında fizik kavramlarının öğretiminde yaratıcı drama yöntemini kullanmak istediğini belirtmiştir. Sadece 1 (%5) öğretmen adayı, yaratıcı dramaya sıcak bakmadığını ifade etmiştir. Bu öğretmen adayı aynı zamanda yaratıcı drama etkinliklerinin mekanik kavramlarını daha iyi kavramasına yardımcı olduğunu, derslerde yapılanların hala aklında kaldığını, topluluk önünde konuşma konusunda heyecanını yenmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Olumlu etkilerine rağmen neden kendi mesleğinde kullanmak istemediği sorulduğunda ise mizaç olarak kendisine uygun olmadığını, daha ciddi ve ağır başlı bir öğretmen imajı oluşturmak istediğini ifade etmiştir.

Fizik Eğitiminde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmanın Sağladığı Faydalar

Öğretmen adaylarının, fizik eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına yönelik örnekleri görmelerinin ardından, uygulama bittikten sonra yapılan son görüşmelerde öğretmen adaylarına "fizik eğitiminde yaratıcı drama kullanmanın ne gibi faydaları olacağını düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 3'de görülmektedir.

Tablo 3: Uygulama Sonrasında Öğretmen Adaylarının Fizik Eğitiminde Yaratıcı Drama Kullanmanın Faydalarına Yönelik Görüşleri

Tema	f	%	Sıklık
Öğrencilerin fizik kavramları ile günlük yaşam arasında bağlantı kurmalarını sağlar	9	43	19
Öğrencilere fizik dersini sevdirebilir	7	33	9
Fizik kavramlarının öğrenilmesini kolaylaştırır	6	29	6
Fizik dersini eğlenceli hale getirir	5	24	8
Öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlar	4	19	6
Öğrenciyi derse katmaya yardımcı olur	3	14	3
Öğrencilerde bulunan kavram yanlışlarını düzeltmeye yardımcı olur	2	10	3

Uygulama bitiminde fizik dersinde yaratıcı drama kullanmanın olumlu yanları sorulduğunda, öğretmen adaylarının en fazla verdiği cevap 9 kişi (%43) yaratıcı drama yönteminin fizik kavramları ile günlük yaşam arasında bağlantı kurmaya yardımcı olması olmuştur. 7 öğretmen adayı (%33) yaratıcı drama yönteminin öğrencilere fizik dersini sevdirmekte etkili olacağını söylemiştir. 6 öğretmen adayı (%29) yaratıcı drama yönteminin fizik kavramlarının öğrenilmesini kolaylaştıracağını ifade etmiştir. Yaratıcı drama yöntemi ile öğrenilen bilgilerin kalıcı olacağını belirten 4 öğretmen adayı (%19) olmuştur. 3 öğretmen adayı (%14) yaratıcı drama yönteminin öğrenciyi derse katmaya yardımcı olacağını; 2 öğretmen adayı (%10) öğrencilerde bulunan kavram yanlışlarının giderilmesine yardımcı olacağını ifade etmiştir. Buradan, fizik öğretmen adaylarının, yaratıcı drama yönteminin fizik derslerinde kullanılmasının olumlu etkileri olacağını düşündükleri görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Fizik Derslerinde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanırken Karşılaşacaklarını Düşündükleri Zorluklar

Uygulama sonrasında yapılan son görüşmelerde, diğer bir soru olarak fizik öğretmen adaylarına fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemi kullanmak isterlerse ne gibi zorluklarla karşılaşabileceklerini düşündükleri sorulmuştur. Ön görüşmelerde ise, öğretmen adaylarının bu konuya dair bir fikri bulunmadığı görüldüğünden bu soru sorulmamıştır. Son görüşmelerde öğretmen adaylarının bu soruya verdiği cevaplar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Fizik Eğitiminde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanırken Karşılaşacaklarını Düşündükleri Zorluklar

Tema	f	%	Sıklık
Yaratıcı drama dersini planlamanın zorluğu (ön hazırlık, plan hazırlama, fizik konularına uyarlama)	5	24	5
Sınıf hâkimiyetinin zor olması	5	24	5
Öğrencilerin dersi ciddiye almaması	5	24	9
Öğrencilerin bilinçli olmaması	4	19	7
Sınıfların kalabalık olması	3	14	6
Drama için uygun mekân olmaması	2	10	2
Müfredatın fazla olması	2	10	5
Öğrencilerin isteksiz olması	2	10	3
Okul yönetiminin/diğer öğretmenlerin destek vermemesi	1	5	5

Tablo 4'ten görüldüğü gibi, öğretmen adaylarından 5'i (%24) yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı ders planı hazırlamanın zor olduğunu, çok fazla ön hazırlık gerektirdiğini, her konuya uyarlamakta zorluk çekeceklerini belirtmişlerdir. Bu öğretmen adaylarından 3'ü, bu nedenle yaratıcı drama etkinliklerini dersin başından sonuna kadar kullanmak yerine ara sıra, uygun konularda yer verebileceğini söylemiştir. 1 öğretmen adayı, konu bittikten

sonra günlük hayatla bağlantı kurma noktasında yaratıcı dramaya yer vererek bu sorunu çözmeye çalışacağını belirtmiştir.

Beş öğretmen adayı (%24), yaratıcı drama etkinliklerini uygularken sınıfa hakim olma konusunda zorlanabileceklerinden çekindiklerini söylemişlerdir. 5 öğretmen adayı (%24) da, yaratıcı dramanın kullanıldığı fizik dersinde tüm öğrencilerin dersi ciddiye almayabileceğini, bu nedenle yapılan etkinliklerin amacına ulaşmayabileceğini belirtmiştir. Öğretmen adaylarından 4'ü (%19), lise öğrencilerinin (özellikle düz liselerde öğrenim görenlerin) bilinçli öğrenciler olmadığını düşündüklerini, bu nedenle yapılacak etkinliklerden faydalanamayacaklarını söylemişlerdir. Bu görüşü bildiren öğretmen adaylarından 3'ü ise, bu konuya çözüm olarak, öğrencilerle iyi ilişkiler kurduktan sonra yaratıcı drama etkinliklerini kullanabileceğini ifade etmiştir.

3 öğretmen adayı (%14) liselerde sınıf mevcutlarının kalabalık olduğunu, bu nedenle yaratıcı drama etkinliklerini uygulamakta zorluk çekebileceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. 2 öğretmen adayı (%10) okullardaki dersliklerde genellikle sabit sıraların bulunduğunu, yaratıcı drama için uygun mekân bulma konusunda zorluk çekeceklerini; 2 öğretmen adayı (%10) müfredatın fazla olması nedeniyle yaratıcı drama etkinliklerine yer vermekte zorlanabileceklerini söylemişlerdir. İki öğretmen adayı (%10) bazı öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerine katılma konusunda başlangıçta isteksiz olacaklarını söylemiştir. Bu öğretmen adaylarının 1'i başlangıçta bu zorlukla karşılaşacağını, ancak öğrencilerin zamanla alışacaklarından emin olduğunu da eklemiştir. Bir öğretmen adayı (%5) ise okul yönetimi ve okuldaki diğer öğretmenlerin derste yaratıcı drama etkinliklerini kullanmaya sıcak bakmayacağını, bu konuda destek bulamayabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

Buradan anlaşıldığı üzere, fizik öğretmen adayları meslek hayatlarında yaratıcı dramayı kullanmak konusunda bazı sıkıntılarla karşılaşabileceklerini düşünmektedirler. Ancak bazı öğretmen adaylarının şimdiden bu zorluklara yönelik çözümler de üretmeye çalıştıkları da verdikleri cevaplar arasında dikkat çekmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemi ile işlenen bir fizik dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada bu amaca yönelik olarak ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Uygulama bitiminde öğretmen adaylarından 1 kişi dışında hepsi, yaratıcı drama yöntemini meslek hayatlarında kullanmak istediklerini belirtmişlerdir. Yaratıcı drama yöntemini kullanmak istemediğini söyleyen 1 öğretmen adayı ise yöntemden keyif aldığını ve konuları daha iyi öğrenmeye yardımcı olduğunu düşündüğünü; ancak yaratıcı dramanın kendi karakterine uygun olmadığını söylemiştir.

Fizik öğretmen adaylarına fizik derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın faydalarının ne olacağı sorulmuştur. Öğretmen adayları yaratıcı dramayı yöntem olarak kullanmanın fizik kavramları ile günlük yaşam arasında bağlantı kurma, öğrencilere fiziği sevdirmeye, fizik kavramlarının öğrenilmesini kolaylaştırma, fizik dersini eğlenceli hale getirme, öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlama, öğrenciyi derse katmaya yardımcı olma, öğrencilerde bulunan kavram yanılgılarını düzeltmeye yardımcı olma konularında faydalı olacağını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu görüşleri, alan yazında öğrenciler üzerinde yapılan çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Yaratıcı drama ile işlenen fen derslerinin öğrencilerin fen derslerine karşı olumlu tutum geliştirmesine (Aubusson ve diğ., 1997; Başkan, 2006; Bertiz, 2005; Çam ve ark., 2009; İspir, 2008; Kamen, 1992; Sağırılı ve Gürdal, 2002; Şahin, 2012 Wyn ve Stegink, 2000; Yılmaz, 2006; Yağmur, 2010); konuları daha iyi öğrenmelerine (Akköse, 2008; Başkan, 2006; Bozoğlu, 2007; Çam ve ark., 2009; Erşahan, 2007; Hendrix ve diğ., 2012; Kamen, 1992; Keleş ve ark., 2009; Küçükler, 2004; Selvi ve Öztürk, 2000; Şahin, 2012; Timbil, 2008; Tveita, 1998; Ünüvar, 2007; Üredi ve ark., 2010; Yağmur, 2010; Yalın, 2003; Yılmaz, 2006; Wyn ve Stegink, 2000); konulara yönelik kavram yanılgılarının giderilmesine (Başkan, 2006) katkı sağladığını belirten çalışmalar bulunmaktadır. Bu sonuçlar, uygulama bitiminde öğretmen adayları tarafından da ön görülmüştür.

Fizik öğretmen adaylarına "yaratıcı drama yöntemini kullanırken hangi zorluklarla karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adayları en fazla olarak, ders planı hazırlamanın zor olduğunu, çok fazla ön hazırlık gerektirdiğini, her konuya uyarlamakta zorluk çekeceklerini

belirtmişlerdir. Bu sonuç, Gürol (2003)'un, MEB tarafından düzenlenen, drama ağırlıklı hizmet içi eğitim kurslarına katılan öğretmenlerle ve Yılmaz (2013)'in sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmalarda elde ettiği bulgularla benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Bertiz (2010)'in çalışmasında, fen bilgisi öğretmen adayları da benzer şekilde, yaratıcı drama yöntemini daha basit ve yüzeysel konularda kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının yaratıcı drama deneyimlerinin bu araştırmayla sınırlı olduğu, yaratıcı drama oturumlarını oluşturma konusunda bir eğitim almadıkları ya da farklı örnekleri görebilecekleri uygulamalara katılmadıkları göz önünde bulundurulduğunda, fizik konularını içeren yaratıcı drama ders planları hazırlamakta zorlanmaları beklenen bir sonuçtur. Çalışma sırasında öğretmen adaylarına, fizik konularına yönelik ders planı hazırlamak için, alan bilgilerine hâkim olmanın yanı sıra, yaratıcı drama eğitimi almalarının da önemli olduğu belirtilmiştir. Bu konuda kendilerini geliştirebilmeleri için eğitim alabilecekleri kurslar, okuyabilecekleri kaynaklar ve katılabilecekleri çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Öğretmen adayları, yaratıcı drama etkinliklerini uygularken sınıfa hâkim olma konusunda zorlanabileceklerinden çekindiklerini ve yaratıcı dramanın kullanıldığı fizik dersinde tüm öğrencilerin dersi ciddiye almayabileceğini, bu nedenle yapılan etkinliklerin amacına ulaşmayabileceğini belirtmiştir. Bunları takiben, lise öğrencilerinin (özellikle düz liselerde öğrenim görenlerin) bilinçli öğrenciler olmadığını düşündüklerini, bu nedenle yapılacak etkinliklerden faydalanamayacaklarını söylemişlerdir. Liselerde sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından, okullarda yaratıcı drama için uygun mekân bulmanın zor olmasından, okul yönetimi ve okuldaki diğer öğretmenlerin destek olmamasından çekindiklerini belirtmişlerdir. Bu noktada öğretmen adaylarına yaratıcı drama etkinliklerinin mevcudu az olan sınıflar veya özel olarak hazırlanmış drama odaları dışında da kullanılabileceği açıklanmıştır. Yaratıcı drama etkinliklerin mevcudu kalabalık ya da sabit sıraların bulunduğu sınıflarda nasıl kullanabileceklerine yönelik örnekler verilmiş, çözüm önerileri sunulmuştur.

Yaratıcı drama yöntemi ile yeni tanışmış olan öğretmen adaylarının bu kaygıları taşımaları olağan görülmektedir. Eğitim fakültelerinde, alan eğitimine yönelik yaratıcı drama dersleri açılmasının, öğretmen adaylarının kendi alanlarında örnekler görme, ders planları hazırlama, birbirlerinin hazırladığı

ders planlarını tartışarak iyileştirme ve bu yöntemi derslerine uyarlayabilme bakımından yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının yanı sıra, görev yapmakta olan öğretmenlerin de farklı yöntemlerin kullanılmasına yönelik örnekler görmesi son derece önemlidir. Ülkemizde düzenlenmekte olan çok sayıda eğitim, seminer ve kongreler bulunmasına rağmen, burada genellikle çalışmalardan elde edilen istatistikî bilgiler sunulmaktadır. Öğretmenler ve öğretmen adayları ihtiyaç duydukları “bu yöntemi sınıfta nasıl uygulayım?” sorusuna cevap bulamamaktadır. Bu nedenle, düzenlenen seminer, kongre, çalıştay ve hizmet içi eğitim kurslarında, uygulamalı atölye çalışmalarına yer verilmesi ve eğitimcilerin sürece aktif olarak katılımlarının sağlanmasıyla bu ihtiyacın giderileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Adıgüzel, H. Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınları.
2. Aubusson, P., Fogwill, S., Barr, R., & Perkovic, L. (1997). What happens when students do simulation-role-play in science? *Research in Science Education*, 27(4), 565-579.
3. Akköse (Erkoca), E. (2008). Okulöncesi eğitimi fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden sonuç ilişkilerini belirlemede yaratıcı dramının etkililiği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
4. Başkan, H. (2006). fen ve teknoloji öğretiminde drama yönteminin kavram yanılgılarının giderilmesi ve öğrenci motivasyonu üzerine etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
5. Bayrak C., & Bezen, S. (2013). 9. Sınıf fizik öğretim programında yer alan konuların öğretiminde karşılaşılan sorunlara ve yeni öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayı, 1*, 27-38.
6. Bertiz, H. (2005). Fen bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumları ve öyküleme çalışmalarına ilişkin görüşleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bolu.
7. Bozoğlu, M. (2007). ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinde atom kavramı hakkında imaj oluşturmada rol oynama yönteminin etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
8. Çam, F., Özkan, E., & Avınç, İ. (2009). Fen ve teknoloji dersinde drama yönteminin akademik başarı ve derse karşı ilgi açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Köy ve merkez okulları örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 259-483.

9. De Guerrero, M. C. M., & Yillarnil, O. S. (2000). Exploring ESL teachers' roles through metaphor analysis. *TESOL Quarterly*, 34(2), 341-351.
10. Erşahan, O. (2007). 6. Sınıf öğrencilerine madde ve değişim öğrenme alanındaki fen teknoloji toplum çevre kazanımlarının kazandırılmasında etkili öğretim yönteminin (rol oynama ve 5E öğretim yöntemi) belirlenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
11. Gürol, A. (2003). Okul öncesi öğretmenleri ile okul öncesi öğretmen adaylarının eğitimde dramının uygulanmasına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 25-40.
12. Hendrix, R., Eick, C., & Shannon, D. (2012). The integration of creative drama in an inquiry-based elementary program: The effect on student attitude and conceptual learning. *Journal of Science Teacher Education*, 23(7), 823-846.
13. İspir, E. (2008). Yaratıcı drama ile kimya dersi. 13. *Eğitimde Yaratıcı Drama/Tiyatro Kongresi Bildiri Kitabı*. Ankara: SMG Yayıncılık.
14. Kamen, M., (1992). Creative drama and the enhancement of elementary school student's understanding of science concepts. *Dissertation Abstracts International*, 52(07), 2489.
15. Karakuyu, Y. (2008). Fizik öğretmenlerinin fizik eğitiminde karşılaştığı sorunlar: Afyonkarahisar örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 147-159.
16. Kapucu, S. (2010). Fizik öğretim programının uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm öneriler. Bülbul, M. Ş. (Ed.), *Türkiye'de fizik eğitim alanındaki tecrübeler, sorunlar, çözümler ve öneriler*, Çevrimiçi Çalıştay.
17. Keleş, P. U., Nas, S. E., & Çepni, S. (2009). Kavramsal değişim metinleri, oyun ve drama ile zenginleştirilmiş 5e modelinin öğrencilerin tutumlarına etkisi. *Fen, Sosyal ve Çevre Eğitiminde Son Gelişmeler Sempozyumu*, 18-20 Kasım, Giresun.
18. Koca, S. A. Ö., Yaman, M., & Şen, A. İ. (2005). Öğretmen adaylarının etkin öğrenme-öğretme ortamı hakkındaki görüşlerinin farklı yöntemler kullanılarak tespit edilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29, 117-126.
19. Küçüker Tunçer, Y. (2004). The effects of activities based on role-play on ninth grade students' achievement and attitudes towards simple electric circuits. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
20. Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (Second Ed.). Calif: SAGE Publication.
21. Sağırılı, E., & Gürdal, A. (2002). Fen bilgisi dersinde drama tekniğinin öğrenci tutumuna etkisi. V. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*. Web: <http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/bikitabi/PDF/Fen/Bildiri/t86.pdf> Erişim Tarihi: 22.11.2011.

22. Selvi, K., & Öztürk, A. (2000). Yaratıcı drama ile fen öğretimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 25, 42-46.
23. Şahin, E. (2012). 7E ve yaratıcı drama destekli 7E modellerinin fizik öğretmen adaylarının manyetik alan konusunda başarı ve tutumlarına etkileri. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
24. Tımbıl, N. (2008). İlköğretim II. kademe fen öğretiminde aktif öğrenme yaklaşımı ve drama tekniği kullanılmasının öğrenci başarılarına etkilerinin karşılaştırılması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
25. Tveita, J. (1998). *Helping students to understand the electron model for simple circuits by use of a drama model and other untraditional learning methods*. Nesna University College, Norway.
26. Ünüvar, T. (2007). İlköğretim 6. sınıf fen bilgisi dersinde canlının iç yapısına yolculuk ünitesinde yaratıcı drama ile öğretimin öğrencilerin erişimine etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
27. Üredi Tanrıseven, I., Şengül, S., ve Gürdal, A. (2010). Matematik öğretiminde problem çözme stratejisi olarak canlandırma kullanılmasının öğrenci başarısına ve hatırlama düzeyine etkisi. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 25(2), 21-33.
28. Wyn, M. A., & Stegink, S. J. (2000). Role-playing mitosis. *The American Biology Teacher*, 62(5), 378-381.
29. Yağmur, E. (2010). 7. Sınıf fen ve teknoloji dersinin yaratıcı drama destekli işlenmesinin eleştirel düşünme becerisi ve başarı üzerine etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
30. Yalım, N. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf fen bilgisi dersinin yaratıcı drama yöntemi ile öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
31. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
32. Yılmaz, G. (2006). Fen bilgisi öğretiminde drama yönteminin kullanımı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
33. Yılmaz, S. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde bir yöntem olarak dramanın kullanımına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 123-145.